

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og
Udvikling

Den 11. januar 2006
KS/BBA

ubst@ubst.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om universiteter (universitetsloven)

AC har den 15. december 2006, fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, modtaget udkast til forslag til ændring af lov om universiteter (universitetsloven) til høring.

AC har udsendt forslaget til høring i medlemsorganisationerne og skal på den baggrund fremkomme med bemærkninger:

Lederne af de faglige enheder

I lovforslagets § 1, nr. 21, der omhandler de nye faglige enheder, der skal varetage opgaverne efter den nye § 2 a, foreslås det, at en faglig enhed på hovedområdeniveau ledes af en direktør, og at en faglig enhed på institutniveau ledes af en sektorchef. AC har to bemærkninger knyttet til lederne af de faglige enheder:

For det første finder AC det meget betænkeligt, at der ikke i forhold til disse ledere er et helt ufravigeligt krav om, at de skal være anerkendte forskere, men kun et krav om, at de *så vidt muligt* skal være anerkendte forskere (AC's kursivering). I universitetsloven er der krav til, at både dekaner og institutledere skal være anerkendte forskere (§ 16, stk. 2 og § 17, stk. 3), og hvis der således ikke bliver krav om, at direktører og sektorchefer *skal* være anerkendte forskere, så opstår der en skævvridning af universitetets ledelse.

AC er opmærksom på, at der med det foreliggende forslag i ændringsloven er tale om en opstramning i forhold til kravet til direktøren for en sektorforskningsinstitution, der blot skulle være forskningskyndig. Men til gengæld er der nu tale om ledere af forskningsenheder på et universitet, hvor det i en del situationer er helt nødvendigt, at de faglige og forskningsmæssige ledere er anerkendte forskere. Eksempelvis vil én af konsekvenserne af det foreliggende forslag kunne blive, at der knyttet til de faglige enheder principielt vil kunne oprettes akademiske råd med en formand, som ikke er anerkendt forsker, men som samtidig har ansvaret for uddeling af doktorgrader. Det finder AC meget u hensigtsmæssigt.

AC skal derfor stærkt anbefale, at kompetencekravene til lederne af de faglige enheder bliver helt identiske med de krav, der stilles til dekaner og institutledere, som jf. den gældende universitetslov skal være anerkendte forskere.

For det andet finder AC det i tilknytning til ovenstående forkert, at den fagligt og forskningsmæssigt ansvarlige leder af en faglig enhed på hovedområdeniveau, skal bære titlen direktør, når der på universiteterne i forvejen findes administrativt ansvarlige ledere med titlen direktør, ved siden af de fagligt og forskningsmæssigt ansvarlige ledere med titlerne rektor og dekan. For ikke at skabe mulighed for forveksling mellem hhv. de administrativt og de fagligt/forskningsmæssigt ansvarlige

ledere på et universitet skal AC foreslå, at lederen af en faglig enhed på hovedområdeniveau i stedet får titlen fagdirektør, og at lederen af en faglig enhed på institutniveau får titlen fagchef.

Forsknings- og ytringsfrihed

AC finder det positivt, at lovforslagets § 1, nr. 21, stk. 7 og bemærkningerne hertil indebærer, at medarbejderne i de faglige enheder, der varetager opgaverne efter den nye § 2 a, opnår den samme grad af forskningsfrihed, som gælder for de øvrige medarbejdere ved universitetet.

AC skal dog opfordre til, at bemærkningerne til nr. 21 suppleres med en præcisering af forskningsfriheden både i henhold til § 17 i den gældende lov og i henhold til udkastets § 16a. Præciseringen bør indeholde en formulering, der præciserer, at institutledere og sektorchefer/fagchefer ved tilrettelæggelsen af arbejdet skal tage hensyn til, at den enkelte forsker får reel mulighed for at forske frit, hvilket bl.a. indebærer, at der i instituttets/den faglige enheds strategiske planlægning afsættes ressourcer til dette formål i form af både tid og økonomi.

AC finder det samtidig også nødvendigt, at udviklingen i de universitetsansattes forsknings- og ytringsfrihed følges nøje i den kommende periode, idet der bl.a. i lyset af fusionen mellem universiteter og sektorforskningsinstitutioner har været skabt tvivl om rækkevidden af hhv. forsknings- og ytringsfriheden for både de nuværende universitetsansatte og for de nye universitetsansatte, der kommer fra sektorforskningen, og som også fremover forventes at løse opgaver for fagministerier.

AC lægger derfor også stor vægt på, at universitetsforligspartierne har besluttet at evaluere universitetsloven og universitetsfusionerne i 2009 med en ekstern, uvildig undersøgelse som grundlag. Videnskabsministeren har i Folketinget givet garanti for, at forskningsfriheden og ytringsfriheden står uantastet med fusionerne, og AC har i lyset heraf en forventning om, at den kommende evaluering vil omfatte en konkret undersøgelse heraf.

Konkurrenceudsættelse af de tidligere sektorforskningsaktiviteter

Af de generelle bemærkninger til lovforslaget fremgår det, at fagministeren i de første år *som udgangspunkt* vil være forpligtet til at aftage myndighedsbetjeningen fra de universiteter, hvori den pågældende fagministers sektorforskningsinstitution er blevet integreret, ligesom det pågældende universitet vil være forpligtet til at levere myndighedsbetjeningen (AC's kursivering).

Samtidig fremgår det af bemærkningerne til § 1, nr. 1, at fagministeren kan beslutte at konkurrenceudsætte hele eller dele af opgaver, som er henlagt til et universitet efter § 2 a. Det fremgår også, at opgaverne ikke *som udgangspunkt* kan overgå til andre leverandører (konkurrenceudsættes) før tidligst to år efter indgåelse af den første aftale, dvs. fra 2009 (AC's kursivering).

Kravet om, at der skal gå to år, før fagministerierne har mulighed for at vælge andre leverandører, har stor betydning i forhold til jobsikkerheden for de medarbejdere, som hidtil har løst disse opgaver i sektorforskningsinstitutionerne, og som nu forventes at løse dem i regi af et universitet. Da 2 år i forvejen ikke er lang tid i denne sammenhæng, lægger AC stor vægt på, at formuleringerne "som udgangspunkt" udgår af bemærkningerne, så der ikke kan skabes tvivl om, hvorvidt der rent faktisk er tale om to års garanti for opgavernes placering.

Ph.d.-skoler

AC finder det meget positivt, at AC's tidligere bemærkninger om behovet for en mere systematisk og strategisk tilgang til udviklingen af forskerskolerne nu er blevet taget til følge med lovforslagets afsnit om ph.d.-skoler. At princippet om ph.d.-skoler nu er lovfæstet giver langt bedre muligheder for at foretage en systematisk opfølgning på ph.d.-evalueringen og sikre kvaliteten i ph.d.-uddannelsen i lyset af de kommende store kapacitetsudvidelser.

AC finder dog, at der er et par centrale spørgsmål, som ikke er afklaret i det foreliggende lovforslag med bemærkninger, og som bør afklares.

For det første bør det afklares, hvorledes der kan gennemføres ph.d.-forløb på de fag, der er for små til at leve op til kravene om en ph.d.-skole, fx fag der kun findes på ét universitet – idet AC går ud fra, at det ikke er intentionen at umuliggøre sådanne forløb.

For det andet bør det afklares, hvorvidt de nye regler også omfatter erhvervsPhD-erne, hvilket AC umiddelbart vil finde hensigtsmæssigt. Det bør i så fald fremgå af bemærkningerne, hvordan erhvervsPhD-ernes deltagelse i ph.d.-skolerne kan foregå set i lyset af, at disse lønnes halvtids af en virksomhed og derfor i en del af arbejdstiden befinder sig i virksomheden og ikke på universitetet.

AC skal derudover foreslå, at muligheden for, at universiteter i fællesskab kan oprette ph.d.-skoler, også kommer til at omfatte muligheden for at oprette ph.d.-skoler sammen med udenlandske universiteter.

Endelig skal AC opfordre ministeren til at følge den sprogbrug, der er aftalt i såvel stillingsstrukturen for videnskabeligt personale ved universiteter som i overenskomsttaftalen og anvende betegnelsen "ph.d.-stipendiater" frem for "ph.d.-studerende".

Offentliggøres af studerendes evalueringer af undervisningen på universitetets hjemmeside

AC skal udtrykke sin bekymring over forslaget, fordi der - trods gode intentioner om anonymisering af den enkelte underviser - ikke nødvendigvis kan gives garanti for anonymisering for undervisere på fx mindre fag / uddannelser. I det hele taget finder AC, at der er tale om en gammeldags tænkning, hvor "truslen om gabestok, nok skal få undviserne til at oppe sig".

Problemet med forslaget er, at de studerende ikke nødvendigvis har tilstrækkelig viden om vilkårene for den undervisning, der bliver leveret af den pågældende underviser. Fx kan mindre forberedelsestid, færre undervisningstimer, flere studerende pr. underviser og fordelingen mellem underviserens tid til forskning og undervisning, være forhold som bevirker ringere undervisning, men som ligger uden for den enkelte undervisers indflydelse. I stedet skal AC foreslå, at der tages anderledes fat om undervisningskvaliteten ved blandt andet at igangsætte særlige initiativer til forbedring af undervisningen, fx kollegial supervision, dokumentation af undervisningskvalifikationer (undervisningsportfolier) ved ansættelse af videnskabeligt personale, pædagogisk efteruddannelse mv.

Obligatoriske aftagerpaneler

AC har tidligere foreslået, at der etableres obligatoriske aftagerpaneler i tilknytning til uddannelserne, med henblik på at rådgive universiteterne om uddannelsernes kvalitet og relevans. Aftagerpanelerne kan givet bidrage til et større fokus på uddannelsernes samspil med arbejdsmarkedet og kompetencebehov. AC støtter end-

videre, at der skal være mulighed for, på tværs af universiteter, at etablere fælles aftagerpaneler, hvis dette skønnes hensigtsmæssigt af de pågældende universiteter.

Censorordning

Det er problematisk for uddannelsernes kvalitetssikring og de studerendes retssikkerhed, at der lægges op til en begrænsning af den eksterne censur til alene at gælde for bachelorprojekt, kandidatspeciale samt masterprojekt. Man kan med taxametersystemets klare sammenhæng mellem bestået eksamen og bevilling, netop argumentere for vigtigheden af ekstern censur. For den nuværende censorordning gælder, at mindst 1/3 af uddannelsens samlede ECTS-point skal dokumenteres ved ekstern censur. AC skal på det kraftigste anbefale, at de nuværende regler om omfanget af eksterne censur opretholdes.

AC finder det endvidere kritisabelt, at der lægges op til at nedlægge de landsdækkende censorkorps. Konstruktionen med landsdækkende censorkorps sikrer, at der sker en vurdering af uddannelsesniveau og kvalitet på tværs af landets universiteter. De landsdækkende censorkorps vil således også være en vigtig videnskilde ved de forestående uddannelsesakkrediteringer.

Lovforslaget vil indebære, at universitetet kommer til at kontrollere sig selv, idet det er universitetet, der nedsætter de aftagerpaneler, der skal indstille censorer til universitetet. AC finder, at der i censorinstitutionen er brug for kvalitetssikring og gennemsigtighed og ser, at dette er i fare ved den ordning, der er foreslået i ændringsforslaget.

AC skal derfor anbefale, at der som en generel bestemmelse fastsættes, at der nedsættes fælles censorkorps for samme eller beslægtede uddannelser på tværs af universiteterne, samt at de eksterne censorer beskikkes af ministeren – som gældende for nærværende – således, at de eksterne censorer formelt fortsat vil være uafhængige af universitetet.

Det fremgår af bemærkningerne til § 18b, stk. 3, at projekter og mundtlige eksamener fremover altid skal gennemføres med censur, ekstern eller intern censur. AC støtter en bestemmelse om, at al mundtlig eksamen altid skal ske med censur, netop af hensynet til de studerendes retssikkerhed.

Ankemulighed for studerende over meritafgørelser

AC støtter tiltag, der kan forbedre studentermobiliteten på tværs af landegrænser og institutioner, herunder at studerende ikke unødigt får forlænget studietiden blandt andet på baggrund af uensartede praksis på universiteterne for meritgivning.

AC støtter derfor forslaget om ankenævn for afgørelser om merit og forhåndsmérit. Ligeledes støtter AC den foreslåede konstruktion, at universitetet (rektor) nedsætter ankenævnet med en videnskabelig medarbejder fra faget ved det pågældende universitet og en videnskabelig medarbejder fra samme fag, men ved andet dansk universitet.

Taxameterforenkling

Taxameterforenklingen er i udgangspunktet fin, fordi det givet vil bidrage til en mere overskuelig vurdering af uddannelsernes takstniveauer. AC finder samtidig, at taxameterforenklingen hverken forværrer eller løser taxametersystemets grundlæggende problem. Det vil fortsat være et problem, at der er en tydelig sammenhæng mellem STÅ-produktionen og bevillingernes størrelse. Konsekvensen heraf er således også fremover, at der er risiko for en kvalitetssænkning af uddannelserne,

grundet stærke incitamentter til kassetænkning og ukritisk optag. AC har tidligere foreslået, at man laver et mere sammensat bevillingssystem for uddannelserne, således at ikke alle universitetets uddannelsesmidler afhænger af STÅ-produktionen.

Med venlig hilsen

Birgit Bangskjær
Direkte nr.: 33 69 40 26
E-mail: bba@ac.dk

Karen Skytte
Direkte nr.: 33 69 40 76
E-mail: ks@ac.dk